

szűrűbb kezelőrendszerek megjelenése, a mind sokoldalúbb felhasználás, a hálózatba kapcsolhatóság és végül, de nem utolsósorban a csökkenő ár.

A kiállításon gazdag választékkal szerepeltek a *laptop PC-k*, amelyeket eredetileg arra terveztek, hogy az úton lévő üzletembereknek és az otthon is dolgozó szakembereknek ne kelljen megszakítaniuk munkájukat. Mivel a PC-k kapacitása már-már megegyezik az átlagos PC-kével (20 MB operatív tár, 120 MB háttértár), egyre inkább használják őket telepített irodákban is.

Az IFABO az egyre nagyobb tudású *zsebszámítógépek*, *elektronikus noteszek* terebélyesedő családját ugyancsak bemutatta. A fejlettebb elektronikus noteszek ma már nemcsak határidő- vagy telefonszám-nyilvántartásra alkalmasak, hanem például szövegszerkesztésre is. A velük végzett műveletek áttölthetők PC-kbe, illetve nyomtatók segítségével kinyomtathatók.

A gazdasági életben, a vállalatok versenyképességében döntő szerepet játszik az idő, a gyors reakcióképesség, amit a *vállalati számítógéphálózatok*, a LAN-ok kialakítása, azaz a PC-k hálózatba szervezése nagyban elősegít. Az IFABO bemutatta a LAN-ba szervezés korszerű lehetőségeit és a hozzájuk tartozó szoftvereket is. A hálózatba kapcsolt személyi számítógépek a vállalati adatállomány gyors, hatékony, áttekinthető hozzáférhetővé tételén túlmenően a távközlési vonalak igénybevétele révén egyre inkább információlekérdező eszközökké, a nagy adatbankok termináljaivá válnak.

A szoftverek közül a mindinkább tökéletesedő *szöveg- és kiadványszerkesztő rendszerek* ragadták meg a látogatók figyelmét. Több cég mutatott be képfeldolgozó és archiváló rendszereket is.

A távközléstechnika elsősorban korszerű telefon- és telefaxberendezésekkel képviseltette magát. Több cég mutatott be *mobil telefonokat*, sőt telefaxot, bár a kiállítás nem tükrözte kellőképpen, hogy a mobil távközlés ma a híradástechnika leggyorsabban fejlődő ága. Ennek az lehet az oka, hogy Magyarországon egyelőre csak csírájában van meg az a celluláris rádiótelefon-adóhálózat, amely kapcsolatot teremt a mobil telefonkészülékek, valamint a nyilvános és nemzetközi telefonhálózat között. E rendszer kiépítését hátráltatja az is, hogy még nemzetközileg

sem alakult ki e tekintetben egységes megoldás és szabvány.

Faxokból szintén bő volt a választék. Mindaddig azonban, amíg nem valósul meg a valódi elektronikus posta, a PC-ket országos hálózatba bekapcsoló Integrált Szolgáltatásokat Nyújtó Digitális Hálózat (ISDN), addig a telefaxok, esetenként a PC-kkel kombinált telefaxok maradnak a gyors levélváltás legfontosabb eszközei.

Az irodai eszközök és berendezések területét továbbra is a *gyorsmásológépek*, a "xeroxok" uralták. Több cég színes változatokat mutatott be.

A gyorsmásológépek kínálatában jelent meg az új, ha nem is vadonatúj *RISOGRAFIA* (japánul: riso = ideális). Ez átmenet a xeroxeljárás és az ofszetnyomatás között. E berendezések a xeroxeljáráshoz hasonlóan önmaguk készítik el az ún. mesterfóliát (felettebb gyorsan), amelyről azután tetszőleges papírra percenként 130 másolat készíthető – akár többszínű nyomással. A mesterfólia szerkeszthető, tördelhető, kicsinyíthető vagy nagyítható, sőt jó minőségű raszteres fotók helyezhetők el rajta. Az eljárás gyors, produktív és olcsó.

A világszerte robbanásszerűen terjedő *CD-ROM* sem maradt ki a szemléből. Itt hirdették meg először a CD-ROM-ok hazai készítésének és sokszorosításának lehetőségét. CD-ROM-on megjelenő szolgáltatást, CD-ROM-on olvasót, lekérdező rendszert egyaránt bőségesen lehetett látni. Kiállítottak egy 5,24 colos átirható optikai adattárolót is (TMO), amelynek tárolókapacitása oldalanként 325 Mb-át.

A PC-s visszakeresési lehetőséggel és távmásolhatósággal kombinált mikrofilmrendszerek arra engednek következtetni, hogy a már többször eltemetett mikrofilmtechnika sem halt meg egészen.

Végül a budapesti kiállításról nem hiányoztak a nagy külföldi kiállítások állandó szereplői, a levélkezelő, PC-vezérléssel címező, bérmentesítő, levélbontó stb. készülékek és rendszerek sem.

A budapesti IFABO egyértelműen jelezte, hogy feltartóztatatlannul közeledik az elektronikus információközlés kora, s e tekintetben Magyarország sem marad "kor-szerűtlen".

Reich György
(Ipari Informatikai Vállalat)

A FID hírei

A FID Tanácsa 1991. április 15–16-án tartotta szokásos tavaszi ülését. Az ülésen két magyar résztvevő volt, *Földi Tamás*, a Tanács tagja és *Vásárhelyi Pál*, a FID összekötője az ENSZ-szervezetekkel és a marketingcsoport elnöke.

Új stratégiai terv

Ritva Launo elnökszeny új stratégiai terv vázlatát terjesztette a Tanács elé.

A korszerű információs szakma elnevezésű program súlypontjai a következők:

1. Üzleti, pénzügyi és ipari információ
2. Információpolitika
3. Információtudomány
4. Alkalmazott információs technológia
5. Információfeldolgozás és információs termékek
6. Információmenedzsment

E programpontra irányulóan kíván a FID a következő években:

- ▶ kongresszusokat és szemináriumokat szervezni,
- ▶ kiadványokat megjelentetni,
- ▶ projektumokat kidolgozni,
- ▶ oktatási és képzési tevékenységet folytatni,
- ▶ szakértői hálózatot kiépíteni.

Az új stratégiai terv szervezeti változásokat is előkészít. Folyamatosan átalakítják a FID bizottsági szervezetét, hozzáigazítva az új programokhoz. Ezt szolgálta az *információs politikák és programok* bizottság létrehozása, amit a Tanács már jóváhagyott. Várhatóan amerikai vezetés alatt működik majd.

A szervezeti átalakulás fő hordozói a speciális érdekcsoportok (SIG). Jelenleg hat ilyen csoport működik, az alábbi témákban:

- ▶ kis- és középvállalati tanácsadás,
- ▶ banki, pénzügyi és biztosítási információ,
- ▶ vezetési információs rendszerek,
- ▶ rendszerek és szolgáltatások marketingje,
- ▶ biztonság-ellenőrzési és kockázatmenedzselési információk,
- ▶ információs források menedzselésének oktatása.

A Tanács további csoportok létesítését vette tervbe az alábbi témákra:

- ▶ környezetvédelmi információ,
- ▶ információs technológia,
- ▶ közigazgatási információ.

A stratégiai tervvázlat külön megjelöl olyan területeket, ahol a FID projektumokat és más tevékenységeket tervez:

- ▶ a hipermedia az információs szolgáltatások terén,
- ▶ az információs szolgáltatók kommercializálása,
- ▶ új igények az információs szolgáltatásokkal szemben,
- ▶ környezetvédelmi adatbázisok,
- ▶ a CD-ROM alkalmazása a tudományos és műszaki információban.

A pénzügyi szempontból nyugtalanító évek után 1990-ben a FID pénzügyi helyzete megszilárdult, a formális mérleg 80 000 NLG többletet mutat. Ennek az egyik fele követelés, másik fele tartalék. Mindez jó esélyt ad az új kincstárnoknak, aki *Roger Bowes*, az ASLIB igazgatója.

Bizottsági hírek

- ▶ Az "Információs források menedzselésének oktatása" csoport 1991-ben Ljubljánban szemináriumot tart.

- ▶ A Tanács négy évre *Robert Klaverstijnt* (Hollandia) választotta a Társadalomtudományi Információs és Dokumentációs Bizottság elnökévé. A tisztséget 1978 és 1990 között *Földi Tamás* töltötte be. A titkárság Budapestről Hágába költözik.

- ▶ Az Ipari Tájékoztatási Bizottság (FID/II) 1990–1993-ra szóló munkatervében a feladatok között szerepel a kelet-európai ipari információs intézményekkel való kapcsolat erősítése, konferenciák szervezése és publikációk megjelentetése. A Német Dokumentációs Társaság hatnapos iparvállalati információs konferenciasorozatának tengelyében a FID/II kétnapos ülése áll. A rendezvénysorozat október 13. és 19. között lesz Berlinben és környékén.

- ▶ A FID oktatási és képzési bizottsága keretében és a Syracuse Egyetem kezelésében lévő oktatási adatbank (clearing-house) és hírlevél szerkesztősége 1991 után valószínűleg Dániába kerül. Erről sikerrel kecsegtető tárgyalások folynak: *Dósa Mártától Wormell Irén* venné át e munkálato-
kat.

- ▶ A FID Tanácsa elhatározta, hogy európai regionális bizottságot állít fel. *Földi Tamás*nak azt a javaslatát, hogy a FID dolgozzon ki kelet-európai programot, a Tanács elfogadta, és az új európai regionális bizottság hatáskörébe utalta. Nem született viszont állásfoglalás az észak-amerikai regionális bizottság ügyében.

ETO-hírek

- ▶ Az ETO kiadóival sikeresen haladnak a tárgyalások az ETO-konzorcium létrehozásáról. Ezzel az ETO 1992-től elválk a FID-től, és önálló szervezet keretében működik. Kevésbé öröndetes, hogy a Német Szabványügyi Szervezet visszaadta a FID-nek a német ETO kiadási jogát. Most új kiadót keresnek. A részben közületi, részben magánkiadók többsége azonban bizik az ETO jövőjében, és ebbe investálni is hajlandó. Külön kérdésként vetődött fel, hogy ki kell dolgozni a kelet-európai ETO-kiadók csatlakozási feltételeit. A konzorcium első terméke egy új angol nyelvű nemzetközi középkiadás lesz, amely a legújabb magyar rövidített kiadás válogatását is figyelembe veszi.

- ▶ 1991. március 5. és 8. között Hamburgban tartotta 55. ülését a FID C/3 Bizottság *H. Arutz* professzor elnöklétével. Az ülésen magyar részről *Földi Tamás* vett részt. Napirenden szociológiai, gazdasági és pedagógiai osztályozási problémák szerepeltek. A munkálatok eredményei bekerülnek az új angol középkiadásba.

Rendezvények

- ▶ Az 1990. évi sikeres havannai kongresszus után, amelynek anyagát az Elsevier Kiadó rövidesen

megjelenteti, már az 1992-ben Madridban tartandó kongresszus előkészületei folynak. A 46. kongresszus október 22. és 30. között lesz. Programja visszatükrözi az új FID-prioritásokat. Előadásokkal 1991. októberig lehet jelentkezni.

- ▶ A Tanács határozatot hozott egy munkabizottság felállításáról a FID 1995. évi centenárius rendezvényének előkészítésére. A központi rendezvény mellett a nemzeti tagokat is felkéri ilyen rendezvények szervezésére. Ezek középpontjában ne a múlt, hanem a jövő álljon.

Tagsági ügyek

Az elmúlt hat hónapban 19 társult tag jelentkezett felvétellel, a felük Latin-Amerikából.

Gondok vannak a német nemzeti tagság körül. Azután, hogy az NDK nemzeti tagsága megszűnt, veszályba került az NSZK nemzeti tagság is, a kormány ugyanis megvonta a szubvenciót a Német Dokumentációs Szövetségtől.

- 1 - 8

Nemzeti tárolókönyvtár: a finn megoldás

Finnország 337 000 négyzetkilométeren fekvő 4,9 millió lakosú ország. Jelenleg húsz felsőoktatási intézménye van 102 000 tanulóval. Mindegyik intézménynek önálló könyvtára van. Tíz központi szerepkörű könyvtár működik az országban.

1978-ban vetődött fel először egy tárolókönyvtár alapítása, a könyvtárakat győtrő helyszűke miatt. 1979-ben az Oktatási Minisztérium felkérte a Finn Tudományos Információs és Kutató Könyvtárak Bizottságát (Finnish Council for Scientific Information and Research Libraries), hogy vizsgálja meg egy ilyen könyvtár felszerelési és anyagi szükségleteit.

A bizottság három lépésben javasolta a kérdés megoldását:

- ▶ Ösztönözzék a könyvtárakat a rendszeres selejtezésre. (Kivéve a központi könyvtárakat, mivel ezek állományuk növekedésével folyamatosan több helyre tarthatnak igényt.)
- ▶ A selejtezett anyagot szállítsák egy központi tárolókönyvtárba.
- ▶ Alakítsanak ki magas színvonalú szolgáltatást a könyvtárak közötti együttműködésre, hogy minden dokumentum hozzáférhetővé váljék.

1983-ban a minisztérium kiadta a munkát egy nemzeti tárolókönyvtár tervezésére, arra számítva, hogy a közművelődési könyvtárak is évi 15–20 ezer kötetet szállítanak be.

1989-ben jóváhagyták a törvényt az Országos Tárolókönyvtár létesítéséről, és a helyét Kuopio városban jelölték ki. Felügyeletét az Oktatási Minisztériumra bízták, azzal, hogy a szak- és a közművelődési könyvtárak a ritkábban használt anyagaikat ide szállíttassák raktározás, feldolgozás és szolgál-

tatás céljából. A terv megvalósítása 5,4 millió finn márkába (700 000 angol font) került.

A gyűjtés felöleli mind a hazai, mind a külföldi könyveket és folyóiratokat, de nem tartoznak a gyűjtőkörbe az újságok, az audiovizuális dokumentumok és a történelmi értékű művek. Évente 5000 polcfolyóméternyi szükségletre terveztek. Jelenleg 28 000 m tömörraktári és 2000 m stabil polc áll rendelkezésre, az állományt futószámos jelzettel ellátva raktározzák.

Az állományt a VTLS (Virginia Technical Library System) számítógépes rendszerrel katalogizálják, a katalógus a részt vevő könyvtárak számára gépen elérhető. Mikrofilmkártyán és papírmásolatban szolgáltatnak.

Kezdetben nyolcfős személyzettel dolgoztak. Tervük az, hogy a közeljövőben ezt a létszámot 16-ra növeljék.

Minden dokumentum az Országos Tárolókönyvtár tulajdonába kerül; viszont minden kölcsönzés, másolatkészítés ingyenes. Az igények telexen, telefaxon, számítógépen vagy telefonon nyújthatók be.

A tárolókönyvtárat negyven évre tartják alkalmasnak. Távlatos céljuk, hogy a könyvtár clearinghouse-ként működjön. A finn UNESCO Bizottság olyan lehetőségekről is tárgyal, hogy az Országos Tárolókönyvtár olyan központtá váljon, ahonnan a fejlődő országokat is el tudnák látni.

/JYLHÄ-PYYKÖNEN, A.: A National Repository Library: the Finnish solution. – *Interlending and Document Supply*, 18. köt. 3. sz. 1990. p. 98–100./

(Ipper Pálné)